

Müsürde tapylan mazar Ýusup pygamberiň mazarymy?

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Müsürde tapylan mazar Ýusup pygamberiň mazarymy? MÜSÜRDE
TAPYLAN MAZAR ÝUSUP PYGAMBERIŇ MAZARYMY?

Ýewropanyň we Amerikanyň saýlama müsürşynas arheologlary we töwratşynas teologlary öňräk Müsürde tapylan bir mazaryň Hezreti Ýusup pygamberiň ýatan mazarymy ýa dälmi diýen soragyň üstünde jedelleşýärler...

Garry atasy Ybraýym (a.s), atasy Yshak (a.s), kakasy Ýakup (a.s) bolan, hadyslarda Hezreti Muhammediň (s.a.w) Magraja çykanda semanyň üçünji gatynda duşuşandygy rowaýat edilýän we Gurhanyň «Ýusup» süresinde ady giňişleýin agzalyp geçilýän Hezreti Ýusubyň (a.s) kimdigini hemmeleriň diýen ýaly gowy bilýändigini üçin onuň meşhur «kyssasy» barada aýdyp oturmagyň zerurlygy ýok hasap edýäris. Emma Gurhandan öňem Töwratda Hezreti Ýusup barada aýratyn nygtalyp geçilýändigini, Gurhandaky aýdylanlar bilen Töwratda aýdylanlaryň şobir zatdygyny, arasynda bary-ýogy birküç sany ownuk-uşak tapawutly ýeriniň bardygyny aýtmak isleýäris...

Ilki ýüze çykarylan mazaryň aýratynlyklaryndan söz açaýyn: Müsürde Nil derýasynyň deltasy bilen Sinaý ýarymadasynyň arasynda gazuw-agtaryş işlerini geçiren arheologlar ýeri heniz mälüm edilmedik bir ýerde topragyň astyndan suduryny aňsatja kesgitlep bolýan ullakan öý tapdylar. Öýüň baý müsürlä degişlidigini bilmek kyn däl: howluda 12 mazar, kiçijik bit ybadathana we ybadathana-da böleklere bölünen heykel bar eken...

Şu we başga jikme-jiklikler arheologlara Töwratyň Hezreti Ýusup hakynda aýdanlaryny ýatlatdy:

Miladydan öň XV asyrdan dünýä inendigine ynanylýan Hezreti Ýusup maşgalasy bilen bile Palestinada ýaşaýardy. Doganlary tarapyndan Gurhana görä bir guýa atylan, Töwratda görä bolsa Müsüre baryan bir kerwene satylan Hezreti Ýusup baran ýurdy Müsürde görmedigi görde galýar, birnäçe ýyllap zyndanda oturansoň azatlyga çykýar, Faraonyň weziri bolýar, öýlenýär we on iki çagany kemala getirýär.

Häzirki wagtda diňe ýonulan daşyň reňkinde bolan antik heýkeller aslynda reňklidir, ýagny ýonulandan soň boýalypdyr we ol boýaglar täze tapylan mazarlaryň käbirinde mese-mälim bildirýär...

Gumuň astyndan çykarylan öýüň Hezreti Ýusuba degişli bolup bolmadygy hakyndaky jeddeleri bolsa, ynha, şu böleklenen heýkel dörettdi. Töwratda Hezreti Ýusubyň kakasy Hezreti Ýakubyň iň eý görýän ogly Ýusuba sowgat hökmünde reňbe-reň ýüpekden ýapynja-plaşa meňzeş palto tikdirendigi ýazylygydy...

Öýüň ybadathana bölegindäki daş heýkeliň arka tarapunda ýene daşdan, Töwratda agzalýan plaş-ýapynjany ýatladýan reňkli eşiğiň bolandygy bildirýär. Faraondan soňky iň abraýly kişileriň birine degişlidigi çaklanylýan öý antik Müsüriň hemişeki öýlerine meňzänok, gurluş stili Mesopotamiýanyň, Palestinanyň we Siriýanyň binalaryny ýatladýar, üstesine howluda Hezreti Ýusubyň çagalarynyň sany bilen deň on iki sany gubur bar! Şeýle-de heýkel bir müsürlini däl-de, ol ýerlerde kän gabat gelinmeýän gyzyň saçly we saryýagyz gelmişegi sypatlandyrýar, emma ýüz tarapy soň gazalanyp zaýalanypdyr.

Heýkeliň we mazarlaryň tapylmagynyň yzsüre, müsürşynaslar mazaryň Ýusup pygambere degişlimi-dälmi anyklamak üçin ýene Töwratda aýdylýan bir waka ýüzlendiler:

Töwratda Hezreti Ýusubyň aradan çykmazynyň öňüsyrasy çagalaryna we ýakynlaryna “Ysraýyl ogullary Müsürden göç etjek wagtlary süňklerimi bärde goýmasynlar, dogduk depäm Şekeme äkitsinler” diýip wesýet edendigi ýazylypdyr.

Hezreti Ýusubyň aradan çykmagyndan uzak ýyllar geçensoň Ysraýyl ogullarynyň başyna geçen Hezreti Musa kowmuny Müsürden çykarjak wagty bu wesýete amal etmek üçin üç günläp Ýusubyň tabytyny gözläpdir, ony bir derýadan tapypdyr, ikä ýarylan Gyzyň deňizden geçip Palestina gidende ýanynda äkidipdir, çöllerde kyrk ýyllap bu tabyt bilen aýlanypdyr we süňkler

Şekem sebitlerinde jaýlanypdyr.

Şol wagt **Şekem** diýilýän ýeriň häzir niredigi doly belli däl. Ýöne günbatarly käbir din taryhçylary Palestinanyň Nablus şäherindäki we eýýäm birnäçe asyr bäri Hezreti Ýusubyň mazarydygyna ynanylýan bir kümmediň bardygyny göz önüne tutup, Şekemiň Nablus sebitleri bolandygyny çaklaýarlar.

Ýusubyň guburynyň ýerleşýän ýerinde Gurhanda maglumatyň yokdugyna garamazdan, käbir yslam çeşmeleri bu hususda maglumat berýär we mübärek meýdiň Nil derýasynyň kenarynda bir ýere depin edilendigini ýazýarlar. Jaýlanandy diýilýän ýer jöhit we hristian çeşmelerinde **Goşen** diýip geçýär...

Goşeniňem häzir nirededigi anyk belli däl, diňe «Nil derýasynyň demirgazygynda, Sinaý ýarymadasyna ýakyn ýer» diýip salgy berilýär.

Gumuň astyndan çykarylan we Hezreti Ýusubyň mazarydygy çaklanylýan öý hem, ynha, Goşendir öýdülýän ýerden tapyldy! Arheologlardyr din taryhy boýunça ýörite hünärmenleriň alyp barýan ylmy-barlag işleri we çekişmeleri entek-entek dowam etjege meňzeýär we soňky gelinjek netije bilen sizi habarly eder duraryn...

Şol guburda tapylan, emma müsürlini däl-de, ol ýerlerde kän gabat gelinmeýän gyzyly saçly saryýagyz adamyň heýkeliniň ýüzüni kimleriň näme üçin gazalandygy häzirlilikçe belli däl.

Myrat BARDAKÇY.

«HABERTÜRK» gazetini, 17.05.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMİLİYEW,

Stambul uniwersitetiniň talyby. Taryhy makalalar